

Workshop van Eva Stegeman in mei 2012.

Eva Stegeman. Foto: Marco Borggreve

Eva Stegeman. Foto: Serge Ligtberg

'KUNSTONDERWIJS HEEFT AMBASSADEURS NODIG'

BELEVENIS-MUZIEKPROJECTEN VAN EVA STEGEMAN

De violiste en artistiek directeur van het Internationaal Kamermusikfestival Den Haag Eva Stegeman is een gepassioneerde musicus. Met haar kleinschalige educatieprojecten tijdens het Haagse festival bezorgt ze jongeren en kinderen de 'beleving van kamermuziek in een notendop'. **AUTEUR: OLGA DE KORT-KOULIKOVA**

Ook buiten het festival en haar concertpraktijk is Eva Stegeman met muziekeducatie bezig: ze geeft privé-les, masterclasses op festivals, coacht kamerorkesten en duo's. Maar toch vindt ze het woord educatie een veel te 'algemeen en globaal woord' om haar activiteiten te beschrijven: "Wat ik doe is vooral gericht op het overbrengen van mijn passie en vuur op jongere generaties. Ik wil ze graag laten ervaren en beleven wat ik als musicus voel. En dat doe ik niet alleen als docent, maar ook als ervaringsdeskundige, als ambassadeur van een genre en van instrumentcombinaties, die daar heel gepassioneerd over is en die dit in haar spel kan laten zien."

In september 2012 bestond het festival tien jaar. De educatieprojecten vierden hun vijfjarig jubileum. Wat ooit begon als een workshop kamermuziek voor het Vrijzinnig-Christelijk Lyceum (VCL) in Den Haag, groeide in de loop der jaren uit tot twee educatietrajecten voor het voortgezet en basisonderwijs. De opzet - kleinschalig, mini-ervaring, interactief - is steeds hetzelfde gebleven: ieder jaar maken we een besef met muziekvoorbeelden die bijvoorbeeld via YouTube te vinden zijn en stellen lusteropdrachten samen. Onze workshop is het slot van dit traject: kamermuziek in een live situatie. Hier zijn wij dan, een team musicus zonder dirigent, de leerlingen kunnen ons bij wijze van spreken aanraken. Wij gaan altijd met een klein kamermuziekgroepje naar een klas van maximaal 15 à 20 leerlingen. Je zou kunnen zeggen dat een grotere groep

effectiever is qua bereik, maar bereik is de leerlingen dan wel echt? Het gaat tenslotte over kamermuziek waar de intimiteit een belangrijke factor is. Een kleine groep leerlingen kun je in een halve cirkel laten zitten, niet in een kring, niet in twee of drie rijen, iedereen kan de musicus zien en kan ze één op één vragen stellen."

Het gesprek dat ontstaat, gaat zelden over maar- en toonsoorten, wel over de muziekbelevings en de rol van een musicus: "Een workshop zie ik als een uitwisseling tussen musicus en kinderen, want ik wil van hen ook weten wat ze beleven en waarom. Ik probeer de meest basale reacties uit te lokken en kinderen in een interactief vraaggesprek te betrekken. Uit de vragen merk ik dat scholieren vaak denken dat een musicus slechts een reproductieve functie heeft: hij heeft een partituur en moet heel goed spelen om dat te kunnen reproduceren. Mijn doel is dan om uit te leggen, of nog beter, te laten ervaren, dat de partituur voor een musicus pas een begin is, een soort road map op basis waarvan je je verhaal gaat maken. Samen met mijn collega's speel ik bijvoorbeeld een klein stukje van een expositie van een Schubert kwartet om de kinderen te laten voelen wat er gebeurt als één van de stemmen ineens iets harder klinkt. Zo zien ze ons beslissingen nemen en dat vinden ze altijd interessant."

Ik stel geen saaiere vragen over de maatsoort of tempo. Alle vragen zijn belevingsgericht, op basis van belevingsgerichte lusteropdrachten: wat hoor je, wat beleef je, wat zou er in de film gebeuren als het filmmuziek was? Soms is het wel een tijdje stil in de klas, niemand durft als eerste te beginnen, maar zodra er één

HET ENIGE DAT JE ALS MUSICUS KUNT DOEN, IS OPRECHT IN JE LIEFDE EN JE PASSIE BLIJVEN EN DAT MET JE LUISTERAARS DELEN.

schaap over de dam is, praten ze ineens met z'n allen tegelijk. Er ontstaat heel leuke verhalen, maar ik hoor ook reacties zoals: 'ik vind het niet'. Ik vraag dan meteen waarom, wat er niet leuk is aan deze muziek of aan de manier waarop wij het spelen, waarom ze het zo beleven."

Ervaring en beleving zijn voor Eva Stegeman de belangrijkste voorwaarden van de muziekeducatie: "Het heeft geen zin om steeds als feit mee te delen dat muziek leuk is, dat moet je gewoon laten ervaren. Liefde en begrip voor de muziek kun je niet afdwingen. Het enige dat je als musicus kunt doen, is oprecht in je liefde en je passie blijven en dat met je luisteraars delen. Elke mini-ervaring werkt veel sterker dan een lesje kamermuziek. In de workshop probeer ik zo veel mogelijk deze mini-ervaringen te creëren. Niets aan te kleden, niets aan te dikken en vooral geen circusact uithalen om de aandacht te krijgen. Kinderen zijn gevoelig voor oprechte optredens. Ze zeggen dan ook meteen: 'Het is niet mijn ding, maar ik vond het leuk.' Ze houden het dan wel op afstand, maar ze hebben begrepen waarom ik het leuk vind. Dat alles vormt de ervaring, tolerantie en respect die ze vanaf nu in hun bagage hebben."

De keuze voor kleinschaligheid van educatieprojecten van het Kamermusikfestival is principieel. Ik bereik liever een paar leerlingen echt dan een grote groep niet. Wat is bereik? Het is een politiek en bureaucratisch woord voor nummers, aantallen. Wat is je bereik bij een educatieproject? Ik kan met hetzelfde geld op alle scholen een concertje spelen en dan heb ik een bereik van honderden leerlingen, maar of ik ze wel bereik? Daarom geloof ik in onze formule die veel kleinschaliger is. Het rendement ligt veel hoger: als er na een workshop van een uur een paar scholieren zijn die er nog langer mee rondlopen en nog een klein percentage naar een concert in het festival komt te kijken,

dan heb ik wel een zaadje gelegd."

Naast het traject voor het voortgezet onderwijs is er in 2011 een nieuw traject voor basisscholen ontwikkeld. Basisonderwijs is ontzettend leuk! Kinderen hebben nog niet het idee dat klassieke muziek uncool is. Ze vinden het gewoon spannend. Ik vind de recente berichten over het Amsterdams initiatief over muzieklessen op de basisschool heel hoopgevend. Alle onderzoeken bewijzen dat leren zingen of een instrument bespelen heel goed is voor het ontwikkelen van cognitieve vaardigheden. Als kinderen in een vroeg stadium met muziek in aanraking zijn gekomen, dan hebben ze later er 'wel profijt van'."

Iedereen juicht het muziekonderwijs op school toe, maar zo vanzelfsprekend is het niet meer. De muziekprojecten blijven vaak tot eenmalige initiatieven beperkt, en de bezuinigingen maken de toekomst van muziekeducatie heel onzeker. De oplossing zou, volgens Eva Stegeman, in 'een goed gestructureerd muzikaal netwerk' kunnen liggen, 'waaruit de scholen kunnen putten': "Kinderen moeten de kans krijgen om met de muziek in aanraking te komen, terwijl de scholen voldoende aanbod vanuit de muziekwereld krijgen. Het kunstonderwijs heeft ambassadeurs uit het veld nodig die een goede link hebben met jonge mensen. Door hun gedrevenheid en passie kunnen ze kinderen laten zien waarom ze met muziek bezig zijn en wat hun drijfveer is."

Als het aan Stegeman ligt gaat de educatieve programmering van het Internationaal Kamermusikfestival Den Haag volgend jaar door. "Wij zijn een klein festival met een heel kleine structurele subsidie. Wij moeten ieder jaar opnieuw aanvragen indienen, en over marketing en sponsors nadenken. Helaas kan niet alles dat ik bedenkt, gerealiseerd worden, maar ik blijf vechten voor het behoud van onze educatietrajecten. Traditie is niet het koesteren van de as, maar het doorgeven van het vuur. Deze woorden van Mozart gaan niet per se over educatie, maar ze zijn wel mijn drijfveer voor educatie. Ik doe het op mijn eigen manier, en ik probeer natuurlijk op mijn manier het vuur dat ik voel voor mijn muziek over te brengen. Ik denk dat waar ik in geloof, ik ook anderen van kan overtuigen. Je moet niet bang zijn om je eigen passie te laten zien." ♦